

Blogs, llibertat d'expressió, política i futur de la democràcia i el sobiranisme amb les noves tecnologies

Benvinguts a la Jornada Blocaire dels Països Catalans. Abans que res volem agrair a l'UCE que ens hagi acollit i ens hagi donat aquesta oportunitat. La jornada d'enguany tindrà dues parts: La primera serà un debat en el qual tres membres de la XBS farem una exposició sobre el tema d'avui (Els blogs, la llibertat d'expressió, política i futur de la democràcia i el sobiranisme amb les noves tecnologies). Cadascun de nosaltres ho farà des d'un punt de vista diferent. En Xavier Mir des d'una perspectiva política, donat que el seu blog és centra en comentaris sobre aquesta matèria, l'Octavi Fornés donarà un punt de vista tècnic donada la seva experiència en aquest camp i jo donaré un punt de vista totalment neòfit. Durant les nostres intervencions apuntarem qüestions que podem debatre després juntament amb tots vosaltres.

La segona part tindrà lloc aquesta tarda amb un taller de blogs.

Com a complement, hem fet una enquesta¹ oberta a tots els blocaires que hi volguessin participar i de la qual parlarem després. Cal dir que la fiabilitat de l'enquesta és bastant relativa (per no dir nul·la) donat que el primer pas per a fer una enquesta és triar una mostra representativa de la població a estudiar. Com que no hi ha cap cens de blogs es va fer, com he dit, oberta a tot blocaire que hi volgués prendre part. A més la quantitat de respostes (110) no permeten dir que sigui una xifra important. Malgrat tot, algunes respostes potser si que ens poden donar alguna pista de com estan les coses.

Primer de tot, què és un blog?

Segons la Vikipèdia :

*En informàtica, un **bloc** (també **blog** -força usat-^[1] o **bitàcola**, de l'[anglès](#) *blog*, truncació de *weblog*: diari [web](#)) és un diari interactiu personal (**dip**) a [Internet](#). Un bloc està dissenyat per a ço que, com a un diari, cada article tingui data de publicació, de tal forma que la persona que escriu (blocaire o bloguista) i les que llegeixen poden seguir un camí de tot el que s'ha publicat i editat.*

El concepte de bloc existeix des dels principis d'Internet. [Tim Berners Lee](#), l'inventor de la web, tenia una pàgina on incloïa els nous llocs web que s'anaven creant i feia un comentari sobre cadascun; però el primer weblog com a tal [Scripting News](#) va néixer el [7 d'octubre](#) de [1994](#), de la mà de [Dave Winer](#).^[2]

Al Diccionari del DIEC no existeix aquesta entrada (ni com a blog ni com a bloc) però sí al Diccionari de la Gran Enciclopèdia Catalana:

BLOC

m INFORM angl Pàgina web, generalment de caràcter personal i poc institucional, amb una estructura cronològica que s'actualitza regularment i que presenta informació o opinions sobre temes diversos.

En altres idiomes, entre ells l'anglès que és d'on ha sorgit el concepte, la definició és similar a grans trets.

Dit d'una altra manera, un blog/bloc/weblog/plagueta de bitàcola (doncs tots aquests noms s'hi han proposat) és un diari personal fet públic.

Això té diverses implicacions la més important per a mi és la de l'aparició de l'autocensura.

Quan hom escrivia el seu diari personal a la manera clàssica al qual només podia accedir l'autor i persones d'íntima confiança hi havia llibertat total per a escriure-hi o, si més no, era més probable que l'autocensura no actués de forma gaire contundent. En canvi, en el moment que decidim fer públic els nostres escrits i malgrat que, imaginem, visquessim en un ambient de total llibertat d'expressió, l'autor està exposat a diversos tipus de pressions socials encara que no siguin explícites: Hom es pot plantejar si allò que escriu és *convenient* o *políticament correcte*, si és un tema massa íntim per a fer-ho públic, si pot ser inoportú, quina reacció tindrà tal o qual persona si el llegeix,....

Això passa en tots els aspectes de la vida: No actuem sempre de la mateixa manera quan estem sols o en cercles íntims que quan estem davant del "públic". Vulguem o no, els nostres diferents rols socials ens fan actuar de forma diferent en cada ocasió. És quelcom implícit a la societat i afecta a tots els àmbits on ens movem. Els nostres escrits inclosos.

Llibertat d'expressió

Parlant clar la llibertat d'expressió vol dir que puguis expressar allò que et doni la gana sense cap mena de censura.

Com qualsevol altre tipus de llibertat, el seu exercici implica responsabilitat. Això és l'obligació de respondre de les conseqüències de les nostres accions (o no accions).

I llavors, en un blog fins a on arriba la responsabilitat de l'autor?

El dia 25 de juliol del 2006 el Bloc Botxí publicava l'apunt anomenat [Bloc Mafius i llibertat d'expressió](#) on informava que l'autor d'un blog xilè va ser condemnat a pagar una multa pel fet que un comentari anònim expressava amenaces contra un professor d'institut. No va servir de res el fet que l'autor demostrés mitjançant les adreces IP que ell no era qui ho va escriure.

Un altre exemple: El dia 13 de juliol d'enguany es va publicar al blog Marcús el post [L'autor d'un bloc, condemnat a indemnitzar amb 9.000 euros a la SGAE per comentaris ofensius](#).

És evident que l'autor ha de respondre d'allò que escriu però fins a quin punt és responsable del que hi escriu altra gent? Certament pot actuar com a censor i esborrar els comentaris que pugui pensar que li poden crear problemes o que consideri ofensius o no convenients, però que passa si algú escriu un comentari d'aquest tipus en un post publicat fa temps? No tothom pot controlar constantment tots els seus apunts des del començament, ni tothom disposa de control de avisos de nous comentaris...

Encara podria afegir la incongruència que suposa fer responsable al bloqueig de tot el que estigui escrit al seu blog mentre podem veure que als diaris digitals (inclosos els que són versions de diaris en paper), fòrums i altres tipus de mitjans que permeten comentaris la quantitat de comentaris ofensius, calumniosos, etc... és enorme i ningú sembla que hi trobi cap problema. Sense parlar de mitjans de comunicació que promouen la calúnnia directament.

Llibertat d'informació

Una de les motivacions principals per a crear un blog és la de comunicar. En el cas dels bloqueigs catalans és molt habitual el fet de voler parlar de política, llengua i qüestió nacional. No és tan habitual la informació sinó l'opinió. En casos com aquests es fa més fàcil discernir la fiabilitat, coherència i saber fer dels diferents autors.

Però s'ha parlat molt de la llibertat d'informació que representen els blogs. Fan més àgil la publicació de fets noticiables, fan que el "periodisme" arribi al carrer, etc. Així mateix, hem estat informats de com arribaven a través de blogs notícies de llocs en conflicte on era difícil saber què hi passava realment. Però en tots els casos cal sempre prendre totes aquestes informacions amb certes precaucions. El fet de tenir un lloc on escriure no et fa periodista (malaguanyats anys de carrera universitària si fos així!) ni et fa lliure de visions esbiaixades...A més a més, el lector sovint no coneix l'autor. Fins a quin punt podem donar com a fiable la informació subministrada per un blog?

Sigui com sigui és evident que a curt o llarg termini hom acaba veient, si fem un seguiment d'un blog, cap a on va l'autor. La seva seriositat o solvència. No caldria, doncs, preocupar-se per si hi ha massa blogs o no o del nivell d'excel·lència. Cadascú arribarà al seu públic.

Antigament el monopoli de la informació el tenia aquell qui sabia escriure. Amb l'alfabetització generalitzada tothom va poder escriure i informar. Ningú pot negar els

avantatges que això va suposar per a l'avenç de la societat encara que hagi hagut de pagar el peatge de tenir molts llibres publicats que no aportin res a la cultura universal. La diferència amb la situació actual és que amb els blogs potencialment hom pot arribar a més gent en més poc temps. Una característica dels temps globalitzats que vivim!

Però sí que hi ha una diferència important als blogs: els enllaços. Com va dir en Manuel Cuyàs al diari El Punt (21/10/06):

El cultivador de blocs és també un tipus generós i un dialèctic. El seu bloc, escrit sense ànim de lucre, sempre remet a un altre bloc o a una dotzena o centenars d'altres. Si defensa una idea política, et condueix a blocs que defensen la mateixa idea, però també als que defensen la contrària

Difícilment els mitjans tradicionals ho fan això!

Malgrat tot, sembla que hi veu alguna mena de perill en l'excés d'informació. La Comissió Europea debatrà el proper mes de setembre la possibilitat de censar els blogs. De moment de forma voluntària. La raó esgrimida és que el fet d'estar *fixat* pot donar un plus de confiança al lector.

Sembla una mesura difícil de posar en pràctica. La quantitat de blogs és enorme. És tan gran que de fet no hi ha ningú que s'atreveixi a donar una xifra exacta de quants n'hi ha.

Motivacions

La motivació principal per a escriure un blog és comunicar. Ja sigui les nostres opinions com les nostres aficions, com els nostres sentiments.

Com a conseqüència és més fàcil d'arribar a aquella gent que comparteix les mateixes inquietuds. I superant la barrera de l'idioma (molts blogs compten amb traductors) pots arribar a gent d'arreu del món.

En Marcús va dir el següent sobre l'evolució dels blogs:

*un **primer període** va estar marcat per la gent que els utilitzava, això és, els erudits en la informàtica i les TIC en general, per la seva complexitat i dificultat en la creació i manteniment dels mateixos. **En una segona etapa** -amb l'aparició de les eines de fàcil utilització i gratuïtes-, es va començar a popularitzar el fenomen, però encara era cosa d'uns "relativament" pocs que escrivíem i ens llegíem entre nosaltres. I, la **tercera etapa**, ha estat marcada per la proliferació massiva del fenomen, on qui més qui menys ha obert un bloc, l'ha llegit, n'ha sentit a parlar o, fins i tot, n'ha consumit alguna notícia a través dels "mass mèdia"*

Hi ha blogs que neixen amb vocació de compartir aficions, interessos o dèries. Són blogs monotemàtics que tenen el gruix dels seus lectors entre gent que te les mateixes aficions, interessos o dèries. Acostumen a fer grups que es retroalimenten i solen tenir una vida llarga. Amb freqüència aquests blogs són els que més interconnecten gent molt allunyada entre si i han estat de gran ajuda per a gent amb aficions minoritàries que fins ara tenien difícil trobar altra gent amb les mateixes inquietuts.

La majoria de blogs, però, neixen de la necessitat de fer conèixer les pròpies opinions o experiències personals. Molts dels blogs de més èxit es troben entre aquests, però alhora la majoria no són gaire originals, el seu àmbit d'influència acostuma a ser petit, a més a més un cop passada la novetat molts desapareixen. Pocs arriben als tres anys de funcionament continu. Però cal esmentar allò que va dir Joan Josep Isern:

Ara fa uns deu anys, amb la irrupció d'internet no varen faltar veus apocalíptiques que vaticinaven la fi de la lectura, els llibres i l'ofici d'escriure engolits per una aliança entre la voracitat/fugacitat de la xarxa i la tendència del personal (deien) cap a la llei del mínim esforç. Una altra profecia que també ha fet figa.

(...) si alguna cosa ha propiciat la xarxa amb l'eclosió en els darrers tres anys del fenomen dels blocs ha estat precisament l'hàbit d'escriure. Si algú, lector, li vol fer creure que ara s'escriu poc li pot dir ben clarament que menteix. En aquests moments gràcies als blocs hi ha moltíssima més gent escrivint que abans. I de manera molt notable en llengua catalana. Una visita a qualsevol pàgina compiladora de blocs en català –“bitàcoles”, “catapings”...- demostra el que acabo d'afirmar.

El format del bloc té una pila d'avantatges. La primera és la seva suggestiva ambigüitat entre l'esfera privada i la pública. Vull dir que els textos “es publiquen”, sí, però sense perdre la seva dimensió d'expressió íntima i personal. En els casos que l'autor ho permet, a més a més es pot establir una interacció a través dels comentaris dels lectors. Més avantatges: en el bloc el tema és lliure. El mateix que l'extensió, el to i la periodicitat.

D'un temps ençà aquí i arreu del món s'està produint un fenomen ben singular: comencen a publicar-se en format de llibre convencionals col·leccions de textos inicialment pensats i escrits per ser difosos per internet. Dit altrament, la xarxa no només no ha acabat amb la literatura sinó que està començant a generar un nou gènere editorial.”

Per contra l'escriptor Toni Ibañez va escriure això (22/03/07) al seu blog Entrellum:

La moda bloguera condueix sovint al papanatisme. No és tan senzill escriure un post diari. La continuïtat és la clau de l'èxit. Molts comencen i duren tres dies. La majoria de blogs són abandonats. Els que persisteixen, no triguen a descobrir que cal ser molt disciplinat, que cal pensar, currar-s'ho de debò. Tenir coses a dir, no copiar notícies, no teclejar trivialitats. Dir coses amb cara i ulls, coses que demostrin que ets algú amb una opinió formada. Com a banc de proves per agafar ofici està bé. Diguem que bloguejar és una bona escola d'escriptura, una pedrera de futurs escriptors. El problema és que molta gent no té sentit del ridícul. Veuen que és fàcil obrir un blog i s'hi posen sense manies. Vinga, a bloguejar, que hi falta gent!

Com sabem, posteriorment els blogs han evolucionat i ara s'hi poden penjar arxius de so, o fer blogs d'imatges (fotologs, etc), s'hi pot escriure amb el Twitter.... Les possibilitats de creació són cada cop més grans....i també d'accés a la informació com ara Bloglines i similars.

Un altre tipus de blocs, els creats per a empreses per a donar a conèixer els seus productes o serveis no ha estat una experiència que acostumi a funcionar. De fet, la majoria de la població no els coneix i sovint no s'actualitzen. Possibles excepcions: Blocs de programes de TV creats per la mateixa cadena televisiva o d'empreses amb productes amb alta renovació de gammes.

Abans comentava la quantitat de comentaris-escombreria que inundaven els fòrums o xats. L'existència dels ciber-hooligans o ciber-rebentaires (com els dic jo) ha estat també un element important per a molta gent que volia comunicar-se amb d'altres i ha trobat que la millor manera és crear el teu propi espai. No elimines el risc de visites indesitjables però si més no tu tries les regles de joc i pots eliminar comentaris o fins i tot no permetre'n.

Fractura digital i democràcia participativa

Segons la Viquipèdia la Fractura Digital es defineix d'aquesta manera:

*La **fractura digital** és una qüestió d'abast polític i social que fa referència a la diferència socioeconòmica entre les comunitats que disposen d'accés a les [noves tecnologies](#) i les que no. El terme procedeix de l'[anglès](#) "digital divide", utilitzat per l'[Administració Clinton](#) per a fer referència a la fractura que podia produir-se als [Estats Units](#) entre "connectats" i "no connectats".*

Tot i així, el terme també fa referència a les diferències que hi ha entre grups segons la seva capacitat per a utilitzar les [TIC](#) (Tecnologies de la Informació i la Comunicació) de forma eficaç. Les diferències en aquest nivell d'ús es produeixen principalment a causa dels diferents nivells d'[alfabetització](#) i la capacitat d'aprenentatge que sol estar en funció de l'edat.

Altres autors estenen l'abast de la fractura digital per a explicar-la també en funció del que és denominat [analfabetisme digital](#), consistent en l'escassa habilitat o competència d'una gran majoria de membres de les generacions nascudes abans dels anys seixanta que no han après a usar les eines tecnològiques de computació i per tant és molt limitat també el seu accés als serveis d'[Internet](#).

Donat que en un futur no gaire llunyà sembla que no saber moure's a la xarxa serà si fa no fa equivalent al que fa quaranta anys representava no saber ni llegir, ni escriure ni les quatre regles, tot allò que suposi una popularització de l'ús de noves tecnologies serà, en aquest sentit, positiu.

Com sempre passa, la població més ignorant serà la més manipulable. Per a apropar-se a una democràcia real cal que els ciutadans siguin capaços de discernir per ells mateixos què volen i com ho volen. Per a això és bàsic que puguin d'accedir a la informació i que siguin capaços d'interpretar-la.

És evident que actualment ja estem lluny d'aquest estat de coses, de democràcia participativa ideal. Malgrat que la majoria de la població no és analfabeta (en el sentit clàssic del terme) els missatges polítics que acostumem a sentir tenen molt de populisme i poc de raonament. S'arenga a la massa i els debats són pocs profunds. Darrerament hem vist com una part important de la gent que s'abstenia de votar no era gent sense criteri o que en passava de la política sinó el contrari.... Si a tot això sumem un creixement de l'esquerda de la fractura digital podem dir que la democràcia és propera a enfrontar-se a un dels seus reptes més importants.

Sobiranisme

Com ja he comentat abans una gran quantitat de blogs dels Països Catalans tenen com a tema principal la qüestió nacional i lingüística. Això evidencia que hi ha una inquietud social sobre aquest tema. Aquesta impressió és veu reforçada pel fet que el català és de les llengües més utilitzades per a escriure blogs. Segons Blogcensus és la segona del món després de l'anglès i per davant del francès. Sigui com sigui la proporció és molt superior a d'altres llengües amb més parlants. Evidentment que no tots els blocs en català parlen de sobiranisme però, com hem pogut comprobar a la XBS, molts blogs es poden definir com a sobiranistes malgrat que no parlin de política. Com sempre passa a Catalunya les coses són més del que són *per se*. Un club de futbol pot ser considerat més que un simple club de futbol i un blog en català pot ser considerat més que un blog.

Política, doncs, és el tema estrella. Però sovint correm el risc de perdre el pols de la realitat. Tot fent les nostres anàlisis en el nostre món virtual perdem de vista el món real. Un exemple il·lustrarà millor el que vull dir: El dia 17/9/07 La Vanguardia va fer una entrevista a Saül Gordillo (Director de l'Agència Catalana de Notícies i reconegut bloqueaire) on li preguntaven:

Per tant, Catalunya a la Xarxa, comparant-la amb el món real, està molt millor situada?

- La Catalunya virtual va per davant sens dubte. Lectura positiva: en un món innovador i tecnològic som dels primers en pujar-nos al carro. Lectura negativa: què trist haver de refugiar-nos en Internet per aconseguir la nostra identitat en lloc de fer-ho també en el món real.

Ens pot passar que acabem creant la nostra bombolla?

Un bon exemple el tenim en el cas del referèndum per l'estatut de fa un parell d'anys. La blogosfera anava plena d'arguments pel vot negatiu. Semblava que la cosa estava

decidida i a aquesta aparença ajudava el fet que no hi havia gens d'entusiasme a "nivell del carrer". Ja sabem com va acabar tot: Va guanyar l'abstenció de forma descarada i el major nombre de vots va anar a favor del projecte estatutari. Molts blocaires esperaven si més no que el vot negatiu tingués un suport més ampli. Dit d'una altra manera: La informació era a la xarxa, però la majoria de votants no hi accedia.

Els sociòlegs coneixen un exemple similar salvant totes les distàncies: L'any 1936 als Estats Units es donava per perduda la candidatura de Roosevelt que finalment va ser qui va guanyar. La raó de l'errada de la previsió fou que les enquestes es van fer partint de les bases de dades de propietaris de vehicles i la guia telefònica. Certament que són la majoria de la gent però va ser precisament la gent que no tenia telèfon ni cotxe els que van votar en massa Roosevelt.

També entre els blocs trobem la mostra de que hi ha inquietud social i no hi ha una resposta política clara. (Ja ho deia el professor Salvador Cardús que el nostre problema polític no era de demanda sinó d'oferta) hi ha una tendència a promoure iniciatives, campanyes, etc. (No només amb temes nostrats, també d'arreu. El perquè intentem sempre arreglar el món quan no sabem resoldre el que ens passa a nosaltres és un misteri digne d'estudi per part dels millors sociòlegs) Aquestes campanyes complementen o substitueixen els que abans eren els *mailing* massius.

Ara bé, serveixen d'alguna cosa aquestes campanyes? Si són per a causes molt concretes i hi ha prou suport segurament sí es poden tenir en compte com a factor de pressió però sovint només serveixen com a mitjà d'autoafirmació i poca cosa més. Fins i tot en casos de resposta a insults per part dels de sempre acostumem a gastar una quantitat d'energies impressionant. De fet, hi ha qui sembla que només visqui per a estar pendent del que diuen de nosaltres i contraatacar. Potser, ja que ens continuaran insultant de totes maneres, ens aniria millor si féssim algun intent de fer alguna cosa pràctica per la independència més enllà de signar proclames i manifestos. Pensem en el llarg termini: Una iniciativa de crear un espai comunicatiu català atent a les noves tecnologies (com fou els inicis de TV3 *quithavistiquietveu* o Vilaweb) fa més país que quaranta blogs queixant-se de com de malament ens tracten els espanyols. És un exemple.

Això no vol dir, evidentment, que no serveixi per a res promoure debats i iniciatives. Al contrari. Dona la impressió que l'olla està bullint i alguna cosa bona en sortirà de tot plegat. Però sense un projecte clar, sense una estratègia definida és com si donéssim pals de cec. Es veu a la xarxa, però no és més que un reflex de la situació actual del sobiranisme en general. Malament anem si hem de dependre de la gent que te com a única eina la seva bona voluntat de fer país durant el seu temps d'oci!.

